

Het oudere paard

Wanneer paarden ouder worden kan dit gepaard gaan met bepaalde ouderdoms kwaaltjes, zoals gewichtsverlies, gebitsproblemen, artrose of PPID. Soms is het lastig in de gaten te hebben wanneer deze kwaaltjes beginnen of erger worden.

Met een goed management en goede begeleiding van uw dierenarts heeft uw paard meer kans om gezond oud te worden. Daarom raden wij een jaarlijkse gezondheidscontrole aan (*lees meer onder 'Diensten' op onze website*).

Hier volgt wat meer informatie over enkele belangrijke dingen bij oudere paarden:

- Gewichtsverlies
- Gebitsproblemen
- Voeding

Voor informatie over PPID kunt u verder lezen onder 'Ziekten' op onze website.

Gewichtsverlies

“Ouderdom” is geen ziekte en dus ook geen op zichzelf staande reden voor gewichtsverlies. Dat betekent dat wanneer een ouder paard afvalt, er een probleem aan ten grondslag ligt welk z.s.m. aangepakt moet worden. Verliest een oud paard bespiering, dan komt dat er namelijk niet zomaar weer terug op! Grijp dus op tijd in.

De reden dat oudere paarden een grotere kans lopen op gewichtsverlies is omdat zij een grotere kans hebben op gebitsproblemen, PPID, verteringsproblemen en parasitaire infecties.

Door goede preventieve zorg te bieden verlaag je de kans op gezondheidsproblemen:

- Mestonderzoek: Door elke 2-3 maanden een mest onderzoek te doen kunnen wormproblemen geïdentificeerd worden en wordt een beeld van het paard zijn/haar immuniteit tegen wormen gevormd.
- Jaarlijkse gebitscontrole door een gecertificeerde gebitsarts om te voorkomen dat het paard zijn voer niet optimaal kan kauen (en dus verteren).
- Pas het dieet van het paard op tijd aan wanneer dat nodig is. Er bestaat een groot scala aan senioren voer zodat voor elk probleem een oplossing te vinden is (zoals: moeilijke vertering, moeilijk kauen of geen kiezen meer hebben, verminderde vitamine B of K productie in de darmen, verminderde vitamine C productie door de lever, verminderde immuniteit, etc.)
- Laat je paard jaarlijks of om het jaar op PPID checken en behandel indien nodig. Ook insuline resistentie kan getest worden.
- Doe elke 6 weken een ‘*body condition score*’ om op tijd in te grijpen wanneer dat nodig is. Verliest een ouder paard eenmaal echt spiermassa dan is het erg lastig tot onmogelijk om dat er weer aan te krijgen. Voorkomen is dus erg belangrijk!

Afbeelding 1 en 2: Links een 31 jarige arabier met een mooie 'body condition score' en mooie vacht. Rechts een 39 jarige shetland pony met een mooie 'body condition score' en een mooie vacht. Ziet uw senior er niet helemaal gezond uit? Bel ons dan voor een gezondheidscontrole.

Gebitsproblemen

Senior paarden lopen een groter risico op gebitsproblemen. Naar algemene schatting (internationaal) heeft 96% van senior paarden gebitsproblemen van verschillende mate. Niet eten = niet overleven, wat betekent dat paarden vaak lang door blijven proberen te eten zonder dat problemen van buitenaf gezien worden. Door een jaarlijkse controle en evt. behandeling kunnen problemen opgelost of gemanaged worden, zodat uw paard zorgeloos kan blijven eten.

De meest voorkomende gebitsproblemen bij oude paarden zijn:

- losse kiezen
- versleten kiezen
- pijnlijke diastema(ta)

Losse kiezen

De kiezen van een jong paard zijn wel ongeveer 10cm lang! Ze zitten voor het grootste gedeelte (ongeveer 75%) in het kaakbot en steken maar voor een klein deel in de mond uit. Ze zitten dus diep verankerd.

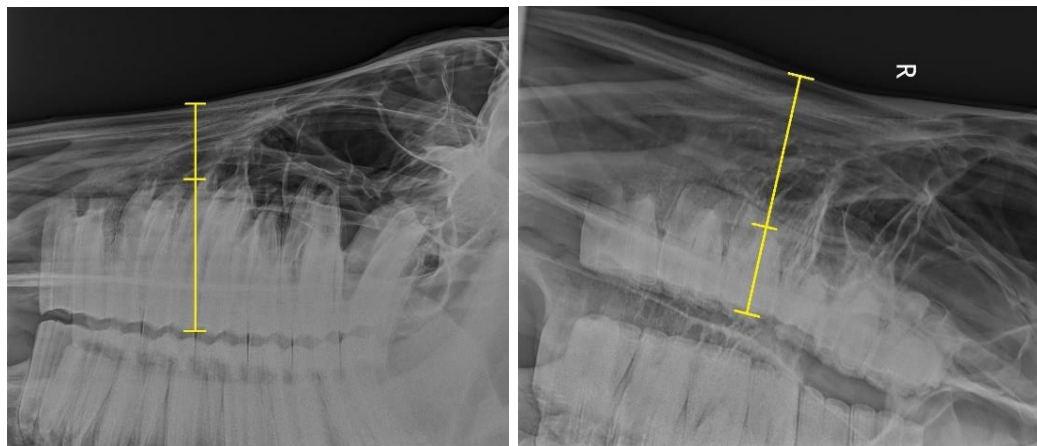

Afbeelding 3: De kiezen van dit jonge paard zitten diep in het kaakbot verankerd. Maar een klein deel steekt in de mondholte uit.

Gedurende het leven slijten de kiezen af door het kauwen op ruwvoer. Ter compensatie beweegt het deel dat verankerd in de kaak zit langzaam richting de mondholte. Zo blijft het paard ongeveer evenveel kieslengte in de mond overhouden.

Dit proces betekend echter óók dat de kiezen bij een oud paard steeds minder diep verankerd liggen en steeds meer 'op' raken. Kiezen kunnen hierdoor op oudere leeftijd los komen te zitten. Zo'n losse kies is het paard liever kwijt dan rijk. Een losse kies is namelijk écht niet fijn om mee te eten.

Afbeelding 4 en 5: Links een röntgenfoto van een relatief jong paard, waarbij de kiezen diep in de kaak liggen. Rechts een röntgenfoto van een ouder paard, waar de kiezen minder diep in het bot verankerd liggen. Ze steken bijna even ver in de mondholte uit als dat ze in het bot liggen. Op den duur zullen ze eens los komen te zitten.

Geen kauwvlak meer

Valt er een kies uit of wordt een losse kies verwijderd, dan kan het paard met de overgebleven kiezen nog gewoon kauwen. Raken de kiezen versleten (*afbeelding 6*) of verliest een paard steeds meer kiezen dan blijft er op den duur te weinig kauwvlak over om ruwvoer goed te kunnen vermalen.

In zulke gevallen zal het paard een andere bron van vezels moeten krijgen om de darmen gezond te houden en op gewicht te blijven. Het paard zal dan (deels of volledig) op een ruwvoer-ervanger moeten. Er zijn hier verschillende soorten en merken van, de keuze is heuze! Echter is niet elke 'slobber' geschikt. Let dus wel even op dat het paard de juiste voeding krijgt (bij twijfel kan dit altijd in overleg met de dierenarts / voedingsconsulent).

Mits op de juiste manier toegepast, kunnen paarden hier prima gelukkig oud mee worden. Wordt zo'n paard toch alleen 'normaal' ruwvoer gevoerd, dan bestaat er een risico op slokdarmverstopping, vermagering, koliek, diarree, etc.

Afbeelding 6: Deze oude pony heeft nog maar 2 (ernstig versleten) kiezen bovenin. De kiezen in de onderkaak zitten er nog, maar kunnen niet werken zonder een kies er tegenover in de bovenkaak. Deze pony krijgt speciaal senioren slobber voer te eten en doet het daar goed op.

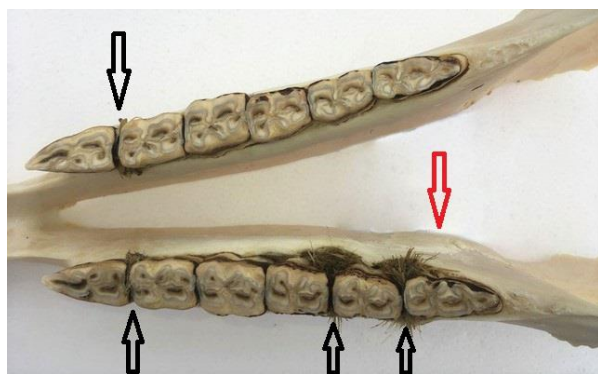
Diastema

De kiezen lopen richting de wortel taps toe (worden smaller). Hierdoor kan een oud paard last krijgen van spleetjes tussen de kiezen (een “diastema”, meervoud “diastemata”).

Door het kauwen komt er in zo’n spleetje voer vast te zitten. Dat kan er meestal niet goed uit waardoor het blijft zitten, gaat rotten en tot ontstoken tandvlees leidt. Het tandvlees raakt ook verdrukt en doet pijn.

Het ontstoken tandvlees trekt zich terug en het gat waar voer tussen zit wordt daardoor nóg dieper. Er kan vervolgens juist méér voer in en er ontstaat een vicieuze cirkel. Dit is een pijnlijk proces, en is vaak de oorzaak van kieswortel-ontsteking, propfen maken en vermagering.

Door zo’n spleetje leeg te spoelen kan het tandvlees weer herstellen en neemt de ontsteking af. In sommige gevallen kunnen de kiezen weer naar elkaar toe migreren, in andere gevallen niet en zal het spleetje met regelmaat leeg gemaakt moeten worden om wortel-ontsteking te voorkomen en de kies te kunnen behouden. *(Lees meer over diastemata bij ‘Ziekten’ op onze website.)*

Afbeelding 7: De onderkaak van een paard, van bovenaf gezien.

De zwarte pijlen wijzen naar diastemata die hoogst waarschijnlijk onbehandeld zijn geweest. De diastemata achterin de mond (rechts onder op de foto) hebben veroorzaakt niet alleen kieswortel ontsteking, maar hebben zelfs tot bot ontsteking geleid. De rode pijl wijst reactie van het bot aan. Dit is een erg pijnlijk proces.

Kortom, laat het gebit van uw paard elk jaar controleren om problemen voor te blijven. Laat het paard propfen voer uit de mond vallen? Dan is een gebitsbehandeling zéker geadviseerd. U kunt hiervoor bij ons een afspraak maken.

Voeding

Ook de darmen van het paard worden ouder. De verteringscapaciteit gaat op een gegeven moment wat achteruit en dit kan betekenen dat ze niet meer even makkelijk met elk type ruwvoer uit de voeten kunnen. Is de vertering van het ruwvoer niet goed, dan kan het paard vermageren, slappe of te droge mest krijgen, mestwateren of kun je langere onverteerde stukjes in de mest zien.

Oudere paarden kunnen vaak beter uit de voeten met fijn en zacht ruwvoer of gras, in plaats van grof en stengelig ruwvoer. Echter moet er bij paarden met insuline problematiek rekening gehouden worden met het suiker gehalte.

Gaat een paard “met pensioen” dan wordt er vaak minder of geen krachtvoer meer gegeven. Indien er minder van een krachtvoer gegeven wordt dan dat op de zak staat aanbevolen, dan wordt er niet alleen minder *energie* maar ook minder *vitaminen* en *mineralen* gegeven.

In ruwvoer zitten niet genoeg voedingsstoffen voor een paard om gezond oud te worden en aan de ruwvoer kwaliteit zelf zijn ook eisen te stellen. Dit vormt immers zo'n 95-100% van het dieet! Denk bijvoorbeeld ook aan het eiwitaandeel en kwaliteit, goed verteerbare ingrediënten, het zetmeel en suikeraandeel, de gezondheid van de darmflora en de mineralen, spoorelementen en vitaminen.

Heeft een paard geen of weinig energie uit krachtvoer nodig, geef dan liever een vitamine-mineralen brokje afgestemd op het oudere paard. Dit is eventueel ook te combineren met een handje muesli of luzerne voor extra smaak en vermaak.

Om te weten of het ruwvoer geschikt is kunt u een ruwvoeranalyse laten doen.

Bij EquiFeeds van Eurofins Agro kunt u een basis ruwvoeranalyse (energie, suiker, eiwit, vet, vezel, etc.) aanvragen voor ongeveer 60 euro en een uitgebreide (met ook nog mineralen, spoorelementen en vitaminen) voor rond de 120 euro. In sommige gevallen heeft de ruwvoer leverancier al een analyse gedaan en kunt u deze gegevens opvragen.

- Energiewaarde (EWPa): hiermee kan berekend worden hoeveel het senior paard minimaal krijgen en of het ruwvoer dus geschikt is om te voeren.
- Suikerwaarde en koolhydraten: vooral voor dikke paarden en paarden met insuline resistentie of PPID is dit van belang, i.v.m. problemen zoals hoefbevangenheid.
- Eiwitwaarde (VREp): Een senior moet voldoende eiwit krijgen om te voorkomen dat spiermassa verdwijnt. Het er weer op trainen is bij oudere paarden namelijk erg lastig. Indien de eiwit waarde in het ruwvoer te laag is moet dit aangevuld worden.
- Vitaminen, mineralen en spoorelementen: Dit zijn de elementen die het lijf gezond houden en de afweer onderhouden. Het is erg belangrijk dat het paard voldoende krijgt. De gehalten in ruwvoer kunnen echter wisselen en zijn in de regel niet voldoende. Een analyse geeft hier informatie over, waardoor gekeken kan worden wélk brokje de juiste aanvulling biedt.

Wist u dat Dierenartsenpraktijk V.U.G. een gecertificeerde paarden voedingsconsulent heeft? Bel gerust voor meer informatie!

Heeft uw oudere paard last van verteringsproblemen? Dan zullen we kijken of het ruwvoer wel geschikt is, en of er een probioticum of ander aangepast uitkomst kan bieden.

Senioren voeders bevatten vaak wat meer vitamine C. Dit wordt gewoonlijk in de lever aangemaakt, maar kan bij oudere paarden suboptimaal zijn. Vitamine C is belangrijk voor een goede weerstand en weefsel onderhoud. Ook omega-3 kan de weerstand ondersteunen.

Paarden met artrose e.d. kunnen baat hebben bij een supplement dat de gewrichten ondersteunt. *Lees hier meer over onder 'Ziekten' op onze website.*

Indien u naar aanleiding van dit artikel nog vragen heeft, of een afspraak wilt maken, neem dan contact met ons op via 0342-471316.